

## **הכנת בני נוער לשוק העבודה כחלק ממימוניות כישורי חיים הנדרשים מטרות ודגשים לתוכן בכלי הדרכה למורים**

### **שיעור 1- מבוא לבטיחות בעבודה**

**מטרות הפעילויות:** העלאת ידע התלמידים בדבר **בטיחות בעבודה** - הסכנה להיפגעות בזמן העבודה, גורמי הסיכון להיפגעות בני נוער, הגדרות וגורמים אחראיים לבטיחות בעבודה.

תוכן: התמודדות עם דרישות העבודה, זכויות מול אחריות, היכרות עם מושגים בעולם התעסוקה וחשיבותם כגון אחריות, אמינות, תאונות עבודה, משכורת וכד'.

**רקע:** קבוצת הגיל 15-19 הם בסיכון **גבוה ביותר להיפגעות בעבודה**. לבני הנוער אין הרגלי עבודה, ובכלל זה הרגלים ונורמות של כללי זהירות ובטיחות. לרוב, שיבוץ במקום העבודה נעשה באופן מיקרי ועל בסיס צורך עונתי, ללא הכנה מספקת של בני הנוער. בני הנוער שהינם בגיל ההתבגרות הם סקרנים, נועזים, חלקם קלי דעת ולא מיומנים מקצועית. הם נדרשים לתפקד בסביבה לא מוכרת, לעיתים בתנאי לחץ וללא תקופת הסתגלות נאותה. על רקע זה טבעי הוא שהפוטנציאל להיפגעות הינו גבוה ביותר. בני נוער נפגעים במקום העבודה לעיתים כיוון שהם מעוניינים להוכיח רצינות ואחריות הם פועלים מעבר למסוגלות האמתית שלהם. לדוגמה, בני נוער נוטים להיות אנרגטיים ובעלי להט לקבלת אתגרים ואחריות מתוך רצון לרצות את המעסיק, אך יחד עם זאת הם נמנעים מלשאול שאלות ולהציב דרישות וכך נוצר מצב שהם מתמודדים עם משימות שהם אינם מוכנים אליהן או אינם מסוגלים לבצען באופן בטיחותי. בני נוער עובדים חשופים במיוחד לפגיעה ולניצול בעת עבודתם, הן משום שהם מועסקים בדרך כלל בעבודות מזדמנות ובלתי מקצועיות, שתחלופת העובדים בהן רבה, והן משום שעל-פי רוב הם אינם מודעים די הצורך לזכויותיהם. כ- 46% מבני הנוער עובדים בתדירות של מספר פעמים בשבוע או מדי יום (ככל שהם מתבגרים תדירות העבודה עולה). בקרב בני נוער בני 17 כ- 56% מצהירים כי הם עובדים מספר פעמים בשבוע או מדי יום.

<sup>1</sup> בחברה המודרנית העבודה מהווה מוסד חברתי בסיסי ומשמעותי, אשר ממנה נגזרות הזהות העצמית והסטטוס החברתי של האדם. בני נוער רבים מעוניינים להתנסות בעבודה כחלק מתהליך התפתחותי של התבגרות וביסוס עצמאות. הכניסה של המתבגר לעולם העבודה מתוארת בספרות כאחד הביטויים לתהליך המעבר של המתבגר לעולם המבוגרים (Steinberg & Greenberger, 1986). על אף שעבודה נתפסת כבעלת השפעה חיובית לתהליך התפתחותי של המתבגר, ההשתלבות בעבודה עלולה להיות כרוכה גם בהשלכות שליליות בשל תנאי ההעסקה המאפיינים את העסקתם של בני נוער. קבוצה זו מאופיינת על פי רוב בהיעדר מיומנויות תעסוקתיות, ובהיעדר ידע על זכויותיה בשוק העבודה. בשל כך ההזדמנויות התעסוקתיות שמציע השוק לבני נוער הן ארעיות ומוגבלות, וכן הם חשופים לפגיעה בזכויותיהם הסוציאליות (Handelman-Shamgar, 1990). העבודה נתפסה אצל בני נוער כאמצעי המסייע לתהליך של התבגרות והפחתת תלות בהורים. בני נוער מדווח במחקר כי חוו עצמם כ"גדולים" מעצם השתלבותם בעבודה, ומעצם זאת שמימנו עבור עצמם את הוצאותיהם. הנחקרים דיווחו כי בעקבות התנסותם בעבודה אימצו לעצמם דפוסי חיים בוגרים כגון ניהול עצמאי של ענייניהם הכספיים, ניהול סדר יום, לקיחת אחריות במקום העבודה, בילוי שעות מרובות ללא פיקוח הורי, ועוד.

דרישות העבודה מאפשרות לבני הנוער חיזוק יכולות רבות בהם:

- פיתוח אחריות ועצמאות - עבודה מחייבת עמידה בזמנים, ביצוע מטלות מההתחלה ועד סיום, למידת מידע חדש - ללא ה"פיקוח" של המורה והמערכת, ומשקף מסר - כשאתה טוב אתה יכול להתקדם, וכשאתה לא – אתה עלול להישאר מאחור..

<sup>1</sup> פסקה זו לקוחה מתוך תזה מחקרית: <http://www.minimum.org.il/static/files/uploads/u-1/11284543079.pdf> חוויותיהם של מתבגרים עם כניסתם הראשונית לשוק העבודה

- חיזוק ביטחון עצמי - מיומנויות רבות לא באות לידי ביטוי בבית הספר, לפעמים דווקא בני נוער שלהם קשיים בלימודים, יכולים להיות עובדים טובים ולזכות להערכה ולחיזוקים אותם הם לא מקבלים בבית הספר – דבר שעשוי לחזק את ביטחונם העצמי לאין שיעור.
- חיזוק ובחינת תחומי עניין לקראת בחירה של מסלול ללימודים ותעסוקה.
- פיתוח אחריות פיננסית.
- בניית יכולות ניהול זמן - הבניית תכנון יומי ולאורך זמן לשם יצירת האיזון בין לימודים, תחומי עניין, מחויבות 'ביתיות', ועבודה.
- פיתוח יזמות - חיפוש מקור הכנסה יכול להיות מפתח לחיזוק יכולת הנעה לשם קידום אישי. מציאת עבודה דורשת יוזמה לשם איתור עבודה או קידומה וכן פיתוח מעגל העשייה מול עולם המבוגרים לשם מינוף והרחבת ההכנסות. זה הזמן ליזמות אישיות המתבססות על חזקות אישיות. בני נוער צריכים לחשוב מחוץ לקופסה כאשר הם מחפשים עבודה כדי לעזור לפתח מיומנויות הקשורות לתחומי העניין שלהם.

### תוכן נידרש

1. בטיחות בעבודה - שליטה בסיכונים וצמצום (הפחתה) של סיכונים, באתר או בתהליך מסוים. בכל עבודה קיימות משימות המהוות את דרישות התפקיד והיא נעשית בסביבה מסוימת. לכל משימה ולכל סביבה קיימים מגוון רחב של גורמים אליהם יש לתת את הדעת על מנת שנוכל להימנע מהיפגעות (תאונה) בזמן העבודה.
  - גורם סיכון- גורם שיש בו פוטנציאל לגרימת פגיעה בבריאות או נזק אחר לאדם, לרכוש או לסביבה. הבהרה: הגורם יכול להיות פיסיקלי, כימי, ביולוגי, ארגומי או אחר, וכן מתקן, חומר, תהליך, מצב של מערכת, מצב בריאות או התנהגות בריאותית. דוגמאות לגורם סיכון: חשמל, חלון זכוכית, רעש, עישון. בפועל כל דבר שבשימוש / חשיפה לא נכונה יכול להוביל לפציעה - שמן חם, עבודה בשמש, רעש, עבודה בגובה וכד'. חשוב שבני הנוער יבינו מה סכנות וידעו לזהות אותן על מנת שיוכלו לפועל מולן. לאור חוסר הניסיון בעבודה, איתור וזיהוי סכנות אינו מובן מאליו.
  - מפגע במקום העבודה - מצב או מכשול הצפוי לגרום פגיעה בבריאות לאדם, או נזק לרכוש או לסביבה. דוגמאות למפגע: כבל מתח חשוף, חלון זכוכית שבור. מפגע הוא גורם מזיק שיכול גרום לפציעה. הבהרה: לגורם סיכון יש תועלת, ואילו מפגע נבדל מגורם סיכון בכך שאין בו כל תועלת ולכן חובה לסלקו או לתקנו.
  - סיכון בטיחותי - צירוף של ההסתברות או השכיחות של התרחשות אירוע הגורם לפגיעה או לנזק, ושל חומרת התוצאות הצפויות מהתרחשותו של אירוע זה. הסיכון אינו הפציעה עצמה- פציעה יכולה להיות תוצאה של עבודה לא נכונה עם גורם סיכון או של מפגע במקום העבודה.
  - תאונת עבודה - אירוע חד-פעמי, שבו ממומש הפוטנציאל של גורם סיכון או של מפגע ונגרם נזק לבריאות, לרכוש או לסביבה בזמן שהייה בעבודה בדרך אליה או ממנה (ולא רק בזמן ביצוע משימות העבודה).
2. משמעות של היפגעות בעבודה - פגיעה יכולה להיות חמורה כזו שמובילה להפסד ימי לימודים, טיפולים לאורך זמן, ועד נכות קבועה לכל החיים. היפגעות יכולה להיגרם בשניות ולכולם. היפגעות בעבודה יכולה להיות מפציעה קלה ועד פציעה משמעותית לתקופה קצרה או ארוכה. אין אפשרות לצפות את חומרת הפציעה ולכן יש לוודא ולעשות הכל על מנת להימנע מפציעה.
3. ניהול הבטיחות בעבודה - בכל עבודה יש סכנות שונות וחשוב להיערך אליהן בהתאם. במידה וקיימים הרגלי בטיחות נכונים, יכולת לזהות סיכונים, וכלים להתמודד איתם ניתן להימנע מ'תאונות' בעבודה. בטיחות היא חלק בלתי נפרד מהעבודה עצמה. לכל עבודה ישנם גורמי סיכון להיפגעות (פירוט ביחידות הבאות) יש לזהות את הסיכונים ולפעול להתמודד עם הסיכון באמצעות למידה, קבלת הנחיות, ציוד מיוחד, התנהגות בטוחה. בני הנוער צריכים לבצע איתור חזוי, הכרה, הערכה, ומניעה של גורמי סיכון בסביבת העבודה ושל תנאי חשיפה המשפיעים על בריאותם.
4. גורמי סיכון ייחודיים לבני הנוער הנובעים ממאפייני הגיל וחוסר ניסיון בעבודה:
  - רצון לרצות - נמנעים מלשאול ולברר, להתריע על סכנות וכד'
  - חוסר מודעות- הכשרה בטיחותית לא מספקת

- פיקוח לא הולם
  - עבודה מסוכנת שאינה חוקית או בלתי הולמת לבני נוער מתחת לגיל 18
  - לחץ כדי לעבוד מהר יותר
  - תנאים מלחיצים
5. התמודדות עם דרישות עולם העבודה: יש לשים לב להיבטים:
- התאמת עבודה ליכולות - בחירת עבודה צריכה להיות בהתאם לכישורים וליכולות הספציפיים של בני הנוער, ולא רק כזו שמנצלת את הזמינות והנכונות לעבוד. עבודה שלא מתאימה ליכולות עלולה להוביל לסיכון הן פיזי והן רגשי. יש לבחון התאמה ליכולות פיזיות, קוגניטיביות (האם בעבודה נדרש ידע מקצועי/ אקדמי שלא תואם לגיל), רגשיות. יש לזהות ולבחון את כלל דרישות בכל עבודה, לשים לב מה נדרש לבצע (פיזי, רגשי, אינטלקטואלי, יחסי אנוש כו'), איך ואיפה מתבצעת העבודה, מי עוד מעורב. בהתאם לדרישות יש לקבל החלטה בהתאם לאופי האיש, לתחומי עניין ומגבלות אובייקטיביות (קשיים, אבחונים, בעיות פיזיות וכד'). מאפיינים אישיים יכולים לסייע בעבודות מסוימות או עלולים להפריע. בני נוער עם הפרעות קשב, היפראקטיביות, ביישנות, או בעיות פיזיות צריכים לקחת בחשבון את דרישות העבודה וההתאמה שלהם למצב הקיים.
  - התאמה לאורח החיים - לבני הנוער המשימה העיקרית היא לימודים. בנוסף יש לרבים מהם את ההזדמנות לפיתוח תחביבים ומיומנויות (ספורטאים, תנועת נוער, נגנים וכד') בתקופה זו של חייהם. יש לוודא כי מסגרת העבודה לא תפגע במשימות הנוער ולא תגרום ללחץ עודף או להפרעה בהספקת צרכי חיים (אוכל, שינה). מצב של חוסר איזון בין משימות החיים לעבודה יכול להוביל לפגיעה בבריאות כפי שמוגדרת ע"י ארגון הבריאות העולמי ולפיה: "בריאות היא מצב של רווחה גופנית, נפשית וחברתית מושלמת ולא רק היעדר מחלה".
  - שיתוף/ מעורבות מבוגרים - יש לשתף את ההורים בקבלת ההחלטה על עבודה ובמהלך העבודה. הורים ומורים יכולים לספק תמיכה והנחייה על מנת לעזור לבני הנוער לגבש את האחריות, ניהול הזמן, עצמאות, יכולת לזיהוי וניהול הסיכונים, ועמידה על הזכויות. מורים והורים יכולים ליצור מסגרת לתעסוקה מוצלחת בבית הספר התיכון ולעזור ללמד תלמידים אחריות ומיומנויות חשובות אחרות, לעזור להוביל את התלמידים להצלחה.
  - התאמה אישית - מומלץ לבחור בעבודה המתחברת למה שאוהבים ונהנים ממנו (אוהבים בע"ח- דוג סוטר, מסתדרים עם ילדים - בייביסיטר או קייטנות, אוהבים לדבר- שירות לקוחות, מצוינים עם המחשב- תמיכה טכנית).
6. חובות של המעסיק (נגזרות מחוק עבודה) בנושא בטיחות:
- לספק מקום עבודה ללא סיכונים חמורים מוכרים.
  - לספק הדרכה על סיכונים במקום העבודה ואת ציוד הבטיחות הנדרש.
  - לספק מסגרת ברורה לשאלות ובירורים על מנת לקבל תשובות לשאלות הבטיחות או הבריאות.
  - לסייע ולהסביר מה צריך לעשות במידה והייתה פציעה/ היפגעות בעבודה ובדרך
  - לספק ציוד בטיחות במידה והעבודה דורשת.
7. אחריות אישית לבטיחות בעבודה:
- לשתף הורים/ מבוגר קרוב על המשימות הנדרשות, המעסיק ומקום העבודה ולזהות איתם ביחד סכנות אפשריות ויכולת להצליח בעבודה.
  - לא להתחיל לעבוד ללא קבלת הנחיות בשפה שמובנת לך
  - לבקש הדרכה ספציפית ותרגול בשימוש במכשירים ובציוד מגן
  - אחריות אישית לעמידה בכל הנחיות המעסיק ולכל ציוד המיגון
  - עבודה בתשומת לב וללא הסחות דעת (ללא טלפון, מוזיקה, שיחה עם חברים לעבודה וכד')
  - יש להקפיד לישון לפחות 8 שעות בלילה
  - להגיע עם לבוש מתאים לעבודה

- לשאול שאלות, כאשר יש ספק קטן יש לשאול ולא להניח הנחות- לבקש עזרה זה בסדר גמור
  - לא לאלתר ולא לעקוף את הוראות הבטיחות במקום העבודה
  - לשמור על אזור עבודה נקי ומסודר ועל רצפה יבשה
  - לדווח על ליקויי בטיחות ותנאים לא בטוחים
  - לא לשכוח את מי שעובד ליד. כעובדים האחריות היא גם על בטיחותם של אחרים.
  - דיווח על כל היפגעות
  - במידה וחבר לעבודה נפגע יש להודיע למעסיק ויש לעדכן בזמן קבלת הטיפול הרפואי שנפגעו בעבודה
  - לדעת להגיד לא - כאשר מקבלים משימות שלא הוגדרו ולא ניתנה הדרכה, שעות נוספות.
8. בני הנוער מבוטחים בביטוח תאונות עבודה במוסד לביטוח לאומי. [תאונות עבודה](#). על פי החוק תאונה / היפגעות היא:
- כל דבר שגרם לפגיעה בגוף יכול להיות מוגדר כתאונה - מכה, חבלה, נפילה, חתך כווייה וכד'.
  - אירעה תוך כדי עבודה ועקב עבודתו או מטעם המעסיק.
  - אירעה בדרך אל מקום העבודה וממנו, אם בנסיעה או הליכה או ממקום עבודה אחד לאחר.
  - גם אם אינה תוצאה מהעבודה עצמה, לדוגמא: בזמן שאכלת צהרים נשפך עליך קפה חם ונכוות.
  - גם אם התאונה נגרמה בידי עובד אחר, חפץ או כלי הנמצאים בסביבת העבודה והנפגע לא היה שותף לגרימתה.

## שיעור 2- מניעת תאונות, שמירה על הבריאות

**מטרות הפעילויות:** הרחבת המודעות כי לכל עבודה יש סיכונים ספציפיים וייחודיים שעל בני הנוער להכיר. קבלת הנחיות וכללי בטיחות לעבודות ספציפיות וכן כללי עבודה בטוחה באופן כללי.

**רקע:** חשוב לכל עובד להיות מודע לפוטנציאל הסיכון כאשר הוא נכנס למקום העבודה. עובדים צעירים נפגעים בעבודה מסיבות שונות, כולל: ציד לא בטוח, הכשרה בטיחותית לא מספקת, פיקוח לא הולם, מפגעים, עבודה מסוכנת שאינה חוקית או בלתי הולמת לבני נוער מתחת לגיל 18, תנאים מלחיצים. חשוב להכיר סוגים שונים של גורמי סיכון בעבודה ובסביבת העבודה על מנת שבני הנוער יהיו מסוגלים לזהות סיכונים פוטנציאליים ומפגעים בעבודה ובסביבת העבודה. כמו כן נדרש להבין את החשיבות ותהליך של הערכת סיכונים.

### מידע מקצועי לפעילות:

1. גורמי סיכון בעבודה - חשוב שבני הנוער יבינו מהו הפוטנציאל לסכנות וידעו לזהות אותן במקום עבודה על מנת שיוכלו לפועל מולן. לאור חוסר הניסיון בעבודה, איתור וזיהוי סכנות אינו מובן מאליו. יש גורמי סיכון רבים, ניתן לחלקם ל 3 קבוצות עיקריות:

- סיכונים פיזיים: גורם שיש בו פוטנציאל לגרימת פגיעה בבריאות או נזק אחר לאדם, לרכוש או לסביבה כתוצאה של העברת אנרגיה. גורמי סיכון יכולים להיות שימוש בכלים חדים, שימוש בכלי רכב, עבודה בעמידה. לדוגמא, טיפוס על סולם להורדת חבילה ממקום גבוה יכול להוביל לנפילה, הכנת קפה במכונה יכולה לגרום לכוויה מהמים החמים, שימוש במכונת לחם לחיתוך יכול להוביל לקטיעת אצבעות.
- סיכונים כימיים: סכנה בשל מגע לא מוגן עם חומרים כימיים מסוכנים, כגון מגע עם חומצה לניקוי, שימוש לא בטוח בחומרי הדברה או דישון.
- סכנות ביולוגיות: סכנה בשל התנהלות לא מוגנת עם תנאי סביבה לקויים, כגון מקומות לא מאווררים, חשיפה לאבק, חשיפה לזיהום אוויר, כגון בתחנות דלק וכבישים.
- לעיתים הסכנה היא פציעה מיידית ולעיתים החשיפה לאורך זמן מהווה את הסיכון, כגון חשיפה לרעש או אבק והסיכון אינו מיידי.
- חשוב שבני הנוער יבינו מהן סכנות וידעו לזהות אותן על מנת שיוכלו לפועל מולן. לאור חוסר הניסיון בעבודה, איתור וזיהוי סכנות אינו מובן מאליו.

2. גורמי סיכון שכיחים והנחיות בטיחות

- דרכים - בדרך ל... ומ... העבודה ובזמן העבודה במקרה שהעבודה כרוכה בנסיעות. תאונות דרכים הינה סיבה מובילה להיפגעות. בני נוער הם קבוצת סיכון עקב חוסר מיומנות, והתנהגות סיכנית כגון התפרצות והסחות דעת. כמו כן לחץ להגעה בזמן ועמידה במשימות ובלוחות זמנים יכול להעלות את הסיכוי להתנהגות סיכנית בדרך. נדרשת הקפדה על חוקי תנועה בכל מקרה: מהירות נסיעה, שמירה על נתיבים, אופניים חשמליים רק מגיל 16. חשוב להקפיד תמיד על שימוש באבזרי בטיחות ברכיבה - קסדה סגורה, מעיל, אפוד זוהר. נדרשת הימנעות של הסחות דעת - טלפון בזמן נהיגה ורכיבה או הליכה, או טיפול בנגן.
- הרמת משקל<sup>2</sup> - סחיבה של משקל כבד מסכנת את מערכת השרירים והשלד ויכולה להסב כאבי גב. בעבודה יכולים להידרש להעמס /לקחת משאות שמשקלם כבד. כמו כן העמסת מספר רב של חפצים יחד מה שיוצר משקל. נדרש לשים לב לא להתפתות לסחוב יותר מדי דברים בבת אחת, לא לנסות להרים לבד חפץ כבד מדי או בעל צורה מוזרה, תמיד לבקש עזרה. כמו כן מומלץ להשתמש כמה שיותר באמצעי שינוע, כמו עגלות, מנשאים וכדומה.
- כללים להרמת משאות בטוחה: מיקום קרוב לחפץ שרוצים להרים. פישוק של הרגליים לרוחב הכתפיים כדי לתת לעצמכם בסיס מוצק לתמיכה. ירידה באמצעות כיפוף הברכיים. הדקו את

<sup>2</sup> הגבלת הרמת משקל בחוק עבודת הנוער- במשך שעתיים ביום לכל היותר, אם כל מטען אינו עולה על 12.5 ק"ג; נעשית עבודה בעזרת מריצה - אם משקל המטען, כולל משקל המריצה אינו עולה על 50 ק"ג; (2) לגבי נערה - במשך שעתיים ביום לכל היותר, אם כל מטען אינו עולה על 8 ק"ג.

- שרירי הבטן שתומכים בעמוד השדרה, תוך שאתם שומרים על גב ישר ככל הניתן בעודכם מתרוממים בעזרת שרירי הרגליים. כאשר אתם מובילים את המטען, יש להצמיד את המטען לגוף וללכת עם גב זקוף. בהנחה של המשא יש לרדת תוך כיפוף הברכיים כשהגב זקוף.
- **מכות וחבלות - סיבה מובילה להיפגעות בעבודה של בני נוער היא מכה/ חבלה. פגיעה זו נגרמת לרוב מ'מפגש' (נפילה על) עם חפץ כבד, מוצר, או אדם. מכה יכולה להיות קלה אך עלולה להוביל להיפגעות קשה כגון שברים וכד'. יש להקפיד על עבודה לא במהירות, תשומת לב למפגעים ותשומת לב לנעשה מסביב ולסביבה, לבוש מתאים כגון נעלים מונעות החלקה וקבלת הדרכה רלוונטית. חשוב להימנע מהסחות דעת ולעבוד בריכוז.**
  - **נפילות - נפילה היא הסיבה מספר אחת לאשפוז ילדים ובני נוער בבתי חולים. לא נדרשת נפילה מגובה רב על מנת שתתרחש פגיעה.**
  - **עבודה בגובה - אסור לבני נוער לעבוד בהפעלה של מכונות הרמה. עם זאת בעבודות רבות נדרשים לעיתים להוריד דברים מגובה או להחזיר, כמו בחנויות. במידה והעבודה מחייבת טיפוס יש לוודא כי קיים ציוד מתאים (סולם יציב ובטוח), נדרשת הדרכה וקבלת הנחיות לאופן הביצוע. יש לבצע את הפעילות ללא הסחות דעת, בתשומת לב ובקבלת עזרה במידת הצורך. אין לאלתר אמצעי הגבהה להגעה למקום גבוה (מדף וכד').**
  - **החלקה: נפילה עקב החלקה יכולה להוביל לנזק משמעותי עקב אנרגיה רבה המובילה לעוצמת מכה משמעותית. החלקה יכולה להיגרם מחוסר יציבות רגעית, מפגע בטיחות כגון שלוליות מים/ שומן, סביבה חלקה (כגון בריכה). יש להקפיד על עבודה לא במהירות, תשומת לב למפגעים ולסביבה, לבוש מתאים כגון נעלים מונעות החלקה וקבלת הדרכה רלוונטית.**
  - **כוויות חום - מים חמים, תנורים, מכשירי בישול. עבודות רבות, במיוחד בתחום המזון, דורשות שימוש במכשירי חימום כגון מכונת קפה, תנורים, גריל, צ'יפסר או עבודה עם 'נוזלים חמים כגון תבשילים, שמן וכד'. נוזלים חמים היא הסיבה הראשונה לכוויות בילדים ובני נוער (ולא אש גלויה). בהתאם לכך, יש ללמוד את אופן הפעלת המכשירים, שימוש בציוד מגן, עבודה ללא הסחות דעת ובתשומת לב.**
  - **פציעות חודרניות - חתכים ודקירות יכולים להיות פגיעה משמעותית כזו שמובילה לקטיעה, פגיעה עצבית ועוד. חתכים ודקירות יכולים להיגרם משימוש במכשירים חדים כגון סכינים ומכונות חיתוך למיניהם. בחוק עבודת הנוער קיימות הגבלות לעבודת בני נוער במכונות חיתוך גדולות, כגון מסור עגול, מקצצת בשר, מכונת גזירה. עם זאת, גם שימוש בסכין רגיל יכול להוביל לפגיעה משמעותית. בהתאם לכך יש לזהות באילו מכשירים מותר השימוש, ללמוד את אופן הפעלת המכשירים וניקויים, שימוש בציוד מגן, עבודה ללא הסחות דעת ובתשומת לב, הקפדה על הוראות.**
  - **חשמל - התחשמלות יכולה להיגרם משימוש לא בטוח בחשמל, מכשירים לקויים (חוטים חשופים). התחשמלות היא פגיעה היכולה להוביל לכוויה, דום לב וכן קצר הוא סיבה מובילה לשריפות. בעבודות רבות נדרשים לשימוש במכשירי חשמל. בהתאם לכך, יש ללמוד את אופן הפעלת המכשירים, לבדוק ולהכיר את מקור החשמל, שימוש נכון בחשמל ובשקעים, תשומת לב למפגעי בטיחות כגון שקעים שרופים, חוטים חשופים, שימוש מרובה במפצלים וחוטי חשמל מאריכים.**
  - **הרעלות - נגרמות כתוצאה מסיכונים ביולוגיים או כימיים. הרעלה נגרמת משאיפה, מגע, או בליעה. הרעלה יכולה לגרום לסכנת חיים מיידי ואף לנזק לטווח ארוך במידה ויש פגיעה באברי גוף (עיכול, ראייה וכד'). הרעלות יכולות להיגרם משימוש בחומרי ניקוי שגורתיים, חומרי הדברה. שימוש בחומרים רעילים יכול להיות בעבודות ניקיון, גננות, חקלאות, בריכה וכד'. בהתאם לכך יש להכיר את המוצרים איתם עובדים ולקבל הנחיות ברורות לאופן השימוש כגון מינונים. אין להתחיל שימוש במוצר חלופי ללא הדרכה. שימוש באביזרי בטיחות, לא לערבב חומרים, להכיר את סימני האזהרה בעת חשיפה.**
  - **ארגונומיה - סביבת עבודה נוחה: פגיעות עלולות להיגרם כתוצאה של חוסר התאמה בין האדם לסביבת העבודה. תכנון נכון של סביבת העבודה מפחית את הסבירות לתאונות, מפחית את הפוטנציאל למחלות ולפגיעת שלד שריר, משפר את יעילות העבודה ואת הביצועים, משפר את הנוחות בביצוע המטלה. יש למקם ולהתאים את משטחי העבודה והמכשור שעליהם לאופן השימוש, לעובד ולמטלה המבוצעת. תכנון נכון של עמדת העבודה יאפשר גישה נוחה, ימנע הצורך במתיחת**

יתר של אברי הגוף, ימנע הפעלת כוח יתר ותנוחות גוף של מתיחה, סיבוב ועומס. בהתאם לכך יש לדון עם המעסיק על מיקום מכשירים, התאמה למבנה גוף ולהעלות בפני הממונה בקשה לסיוע בארגון סביבת עבודה לא נוחה הגורמת למאמץ יתר, קושי, וצורך בפעולות מיוחדות על מנת לבצע את המשימות (אלתורים). מומלץ שלא לבצע שינויים בסביבת העבודה לבד וללא התייעצות, אין בידיכם את כל המידע. בנוסף מומלץ לשנות תנוחה אחת לזמן מה, בעבודה בה יש ישיבה ממושכת לקום מהכסא פעם בחצי שעה למשך כמה דקות, להתמתח ולהתרענן. בעבודה בעמידה לאורך זמן מומלץ להחליף את תנוחות הגוף לעתים קרובות, כך שהעבודה בתנוחה כלשהי תימשך זמן קצר, להימנע מכיפוף, מתיחה או סיבוב קיצוניים, לקבוע את קצב העבודה המתאים, לבצע הפסקות מתאימות כדי לאפשר לגוף לנוח ולהתרענן בתרגילי התעמלות.

- שמש - חשיפה ממושכת לשמש יכולה לפגוע בבריאות הן באופן מיידי (התייבשות ומכת חום) והן לאורך זמן (סרטן). ישראל היא מדינה מרובת שמש, במיוחד בקיץ, שזו גם התקופה בה יש עליה בעבודת בני נוער. יש להיערך לעבודה בשמש. מומלץ להימנע מעבודה בשמש בין השעות עשר בבוקר ועד ארבע אחרי הצהריים בימי הקיץ החמים. אם בכל זאת חייבים לעבוד בחוץ גם בשעות החמות, רצוי לבצע את העבודות במקום מוצל כמו מתחת לסככות, שמשיה וכדומה. יש ללבוש ביגוד מתאים, רצוי ביגוד קל ונושם, ללבוש חולצה ארוכה ומכנסיים ארוכים כדי לכסות ככל האפשר את הגוף ולהגן עליו מפני החשיפה לשמש, חשוב לחבוש כובע רחב שוליים שיגן על הפנים, על העיניים ועל הצוואר והעורף מקרני השמש. יש להרכיב משקפי שמש תקינים המסננים את מעבר הקרניים האולטרה סגוליות. להקפיד למרוח את אזורי העור הגלויים עם מסנן קרינה בעל מקדם הגנה גבוה. יש להקפיד על שתייה של מים. חשוב לבצע בדיקות תקופתיות לגילוי מוקדם של סימנים המעידים על סרטן העור, זה חשוב לכולם, אך למי שחשופ לשמש במהלך שעות עבודתו זה חשוב הרבה יותר. על המעסיק לספק לעובדים את ציוד המגן ולספק סביבה מוצלת עד כמה שניתן.
- 3. סיכונים שכיחים בהתאם לסוגי העבודה העיקריים בקרב בני הנוער<sup>3</sup> והנחיות לבטיחות בהתאמה למקומות העבודה העיקריים בקרב בני הנוער כפי שעולה ממקורות המידע השונים: הדרכה, שמרטפות, שירותי מזון, מכירה וכדומה.

1. **בייביסיטר:** עבודה זו היא מהנפוצות והזמינות לבני נוער. העבודה היא לרוב בסביבה ביתית 'נוחה' אך קיימים בה כמעט כל הסיכונים האפשריים. נפילה (צורך לטפס להביא משהו ממדף גבוה), החלקה (מים, צעצועי ילדים), הרמת משקל (הילדים), הכנת אוכל לילדים עלולה להביא לפציעות מסכנים ומנוזלים חמים. כמו כן לרוב מפעילים מכשירים חשמליים. על כן יש להיערך לעבודה:

- הכירו את הבית - בצעו סיור עם ההורים.
- קבלו מידע מההורים על שימוש במכשירים, מיקום של החפצים הנדרשים, זיהוי אמצעי הבטיחות ועזרה ראשונה בבית.
- דאגו לקבל קבלת פרטי תקשורת לאיש קשר זמין.
- אחריות לילדים הקטנים - בנוסף בעבודה זו קיימת אחריות גדולה ביותר, שמירה על שלומם של הילדים בכל הפעילויות שאתם עושים יחד: הישארו תמיד לידם במרחק ראייה וגישה מהירה. השגיחו עליהם צמוד כשהם במים, כשאתם חוצים כביש או בהשתוללות ומשחק בכיף במקומות פתוחים. לפני התחייבות לעבודה הכירו את הילדים, אופיים והתנהגותם, רגישות מיוחדת אם קיימת וזהו האם אתם יכולים להתמודד.

0 מומלץ כי שמירה על ילדים תעשה ע"י בני נוער מעל גיל 14

2. הדרכה: בני נוער רבים משמשים כמדריכים. הדרכה יכולה להיות בהתנדבות (לדוגמה בתנועות נוער) או בתשלום אך מחויבות לתפקיד כמוה בעבודה. הדרכה יכולה להיות במסגרת תנועות נוער, חוגי ספורט, או פרטנית לנושאים ספציפיים. על כן יש להיערך לעבודה:

- יש לבחון את סביבת ה'עבודה' ולזהות גורמי סיכון שכיחים. בעבודה עם ילדים קיימים כמעט כל הסיכונים האפשריים. נפילה (צורך לטפס להביא משהו ממדף גבוה), החלקה (מים, צעצועי ילדים), הרמת משקל (הילדים), מכשירים חשמליים, חשיפה לשמש. על כן

<sup>3</sup> בהתאם לסקר בטרם בפרויקט ג'וב בטוח

יש להיערך לעבודה בשיחה עם המרכזים לבירור על שימוש במכשירים, מיקום של החפצים הנדרשים, זיהוי אמצעי הבטיחות ועזרה ראשונה וקבלת פרטי תקשורת לאיש קשר זמין.

- בהדרכה בחוגי ספורט יש להקפיד על הכנה מתאימה (חימום), אבזרי מיגון (מזרונים), סדר במרחב. בנוסף בעבודה עם ילדים קיימת אחריות גדולה ביותר שמירה על שלומם של הילדים בכל הפעילויות שאתם עושים יחד: הישארו תמיד לידם במרחק ראייה וגישת מהירה. השגיחו עליהם צמוד. לפני התחייבות לעבודה הכירו את הילדים אופיים והתנהגותם וזהו האם אתם יכולים להתמודד.
- 3. שירותי מזון: עבודה זו כוללת מגוון רחב של 'משימות' אפשריות כגון: מלצרות, הכנת מזון, מכירה, מטבח, ניקיון ועוד. מגוון גורמי הסיכון הוא רחב (הרמת משאות - סחיבת חומרי גלם, הרעלות - ניקיון במטבח, נפילות, החלקה מחומרים שנשפכו, כווייה מנוזלים חמים - שמן, תנורים, קפה, פציעות מעבודה עם סכינים, חשמל עקב שימוש במכשירי חשמל, מכות וחבלות). יש להיערך לפני תחילת העבודה באמצעות-
  - הגדרת המשימות
  - זיהוי המכונות וכלי עבודה הנדרשים וקבלת הדרכה עליהם- יש מכונות שאסור לבני נוער להפעיל כגון קוצץ בשר ומכונות לישה גדולות
  - הכרת סביבת העבודה וארגונה לפי המאפיינים האישיים (גובה, כוח וכד')
  - קבלת הדרכה מדויקת לכל משימה- לא לקחת אחריות והסכמה לביצוע משימה חדשה (גם אם אנו וותיקים)
  - קבלת אבזרי מיגון ובדיקת התאמתם באופן אישי
  - התאמת המשימות ליכולות הפיזיות והרגשיות
  - להגיע מוכנים - לבושים מתאים, מנוחה מספקת, הסחות דעת בצד (ליותר על הטלפון)
- 4. מכירה: מכירה היא מגוון רחב של אפשרויות, לרוב מדובר על מכירה בחנות. סיכונים נפוצים הם הרמת משקל (סחיבה ממחסן), נפילה מגובה (הורדה ממדפים גבוהים), עמידה מרובה. יש להיערך לפני תחילת העבודה באמצעות-
  - הגדרת המשימות
  - הכרת סביבת העבודה וארגונה לפי המאפיינים האישיים (גובה, כוח וכד')
  - קבלת הדרכה מדויקת לכל משימה- לא לקחת על אחריות והסכמה לביצוע משימה חדשה (גם אם אנו וותיקים)
  - התאמת המשימות ליכולות הפיזיות והרגשיות
  - להגיע מוכנים - לבושים מתאים, מנוחה מספקת, הסחות דעת בצד (ליותר על הטלפון)
- 5. כוח עזר, ניקיון, בריכה, גינון: מגוון רחב של אפשרויות אך לרוב מדובר על עבודה פיזית משמעותית. סיכונים נפוצים הם הרמת משקל (סחיבה ממחסן), נפילה מגובה (הורדה ממדפים גבוהים), הפעלת מכשירים, שימוש בחומרי ניקוי והדברה ועמידה מרובה. יש להיערך לפני תחילת העבודה באמצעות-
  - הגדרת המשימות
  - זיהוי המכונות וכלי העבודה הנדרשים וקבלת הדרכה עליהם- יש מכונות שאסור לבני נוער להפעיל כגון מכונות הרמה, מסורים וכד'
  - קבלת הדרכה מדויקת לכל משימה- לא לקחת אחריות והסכמה לביצוע משימה חדשה (גם אם אנו וותיקים)
  - קבלת אבזרי מיגון ובדיקת התאמתם באופן אישי
  - הכרת סביבת העבודה וארגונה לפי המאפיינים האישיים (גובה, כוח וכד'..)
  - התאמת המשימות ליכולות הפיזיות והרגשיות
  - להגיע מוכנים- לבושים מתאים, מנוחה מספקת, הסחות דעת בצד (ליותר על הטלפון)
- 6. שליחויות: בני נוער רבים משמשים כשליחים על אופניים, אופניים חשמליים, וטוסטוסים. תאונות דרכים הם גורם סיכון משמעותי. יש להיערך לפני תחילת העבודה באמצעות-
  - שימוש באבזרי בטיחות, תמיד!- קסדה, מעיל



- עד גיל 16 אסורה רכיבה על אופניים חשמליים
- ארגון כלי הרכב ללא משקל עומס ואיזון נכון - לסחוב את הדברים רק בארגז אחסון יעודי (לא על הידיות)
- שמירה על כל חוקי התנועה
- לא לבצע דברים במהירות יתר ותוך לחץ
- להגיע מוכנים- לבושים מתאים, מנוחה מספקת, הסחות דעת בצד (לוותר על הטלפון)
- 7. משרד: עבודה הנחשבת נוחה היא עבודה משרדית, ופעמים רבות היא זמינה דרך ההורים. העבודה היא לרוב בסביבה 'נוחה' אך קיימים גם כאן הסיכונים - הרמת משא, התאמה, ישיבה ממושכת, סביבה לא מאווררת. יש להיערך לפני תחילת העבודה באמצעות-
  - התאמת סביבת העבודה לנתונים האישיים (סידור הכיסא, המחשב וכד'), וסידורה למניעת מפגעים כגון חוטי חשמל
  - הגדרת המשימות
  - זיהוי המכונות וכלי עבודה נדרשים וקבלת הדרכה עליהם
  - קבלת הדרכה מדויקת לכל משימה- לא לקחת אחריות והסכמה לביצוע משימה חדשה (גם אם אנו וותיקים)
  - התאמת המשימות ליכולות הפיזיות והרגשיות
- 4. אחריות אישית לבטיחות בעבודה- בכל עבודה לבני הנוער אחריות אישית והרגלי עבודה חשובים שילוו אותם באופן קבוע (סעיף 7 משיעור 1)
  - לשתף הורים/ מבוגר קרוב על המשימות הנדרשות, המעסיק ומקום העבודה ולזהות איתם ביחד סכנות אפשריות ויכולת להצליח בעבודה.
  - לא להתחיל לעבוד ללא קבלת הנחיות בשפה שמובנת לך
  - לבקש הדרכה ספציפית ותרגול בשימוש במכשירים ובציוד מגן
  - אחריות אישית לעמידה בכל הנחיות המעסיק ולכל ציוד המיגון
  - עבודה בתשומת לב וללא הסחות דעת (ללא טלפון, מוזיקה, שיחה עם חברים לעבודה)
  - יש להקפיד לישון לפחות 8 שעות בלילה
  - להגיע עם לבוש מתאים לעבודה
  - לשאול שאלות, כאשר יש ספק קטן יש לשאול ולא להניח הנחות, לבקש עזרה זה חשוב.
  - לא לאלתר ולא לעקוף את הוראות הבטיחות במקום העבודה.
  - לשמור על אזור עבודה נקי ומסודר ועל רצפה יבשה
  - לדווח על ליקויי בטיחות ותנאים לא בטוחים
  - לא לשכוח את מי שעובד ליד. כעובדים האחריות היא גם על בטיחותם של אחרים.
  - דיווח על כל היפגעות
  - במידה וחבר לעבודה נפגע יש להודיע למעסיק ויש לעדכן בזמן קבלת הטיפול הרפואי שנפגעו בעבודה.
  - לדעת להגיד לא למשימות, כאשר מקבלים משימות שלא הוגדרו ולא ניתנה הדרכה, כאשר יש ליקוי בטיחות, כאשר נדרשות שעות נוספות, וכד'.

### שיעור 3- זכויות בני הנוער בעבודה

**מטרות הפעילויות:** כלים ומידע לשמירה על זכויות והתמודדות עם קשיים בעבודה

**רקע:** <sup>4</sup> במחקר שנערך עם בני נוער עלה כי קיימת מודעות לזכויותיהם כמועסקים, אך לרובם לא היו הידע והכלים המתאימים להתמודדות עם מצבים בהם זכויותיהם הופרו. מרביתם בחרו להתמודד עם מצבים אלה באופן עצמאי או בעזרת בני משפחה, מבלי שהיו מודעים לאפשרות לפנות לגוף מקצועי בהקשר זה. מכאן עולה החשיבות של קיום פעילויות ההסברה בתחום עבודת הנוער בבתי הספר, הן באמצעות מתן ידע ישיר לגבי זכויות והן באמצעות מתן ידע שימושי לגבי השירותים המטפלים בתופעה. בנוסף לבתי הספר, ממצאי המחקר מעידים כי יש לתת מידע בנושא זה גם להורים למתבגרים, וכן גם לגופים מקצועיים נוספים אשר נמצאים בקשר עם בני נוער. יש חשיבות לכך שתהיה מודעות לשירותים הקיימים בנושא, על מנת שכל הגורמים המעורבים בחייו של הנער יוכלו לכוון אותו לשירותים המתאימים בעת הצורך.

### מידע מקצועי לפעילות:

כלל המידע הנדרש הכולל שכר, התלמידות, הפסקות, חופשים וכיוב' פגיעה בזכויות עובד - יינתנו כלים להתמודדות מול פגיעה בזכויות וכן הפניות לארגונים וגופים שיכולים לסייע לבני הנוער.

### כל המידע מופיע באופן מאורגן מסודר בחוברת של ארגון פעמונים מומלץ לעבוד איתה:

<https://www.paamonim.org/wp-content/uploads/2017/05/%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%A8-%D7%A2%D7%95%D7%91%D7%93.pdf>

#### 1. זכויות מתוקף חוק עבודת נוער:

- קודם כל לימודים- חוק לימוד חובה מטיל חובת לימוד בבתי ספר על ילדים ובני נוער. הגבלות מיוחדות על העסקת בני נוער במהלך שנת הלימודים נועדו שלא לפגוע בלימודים.
- אסורה בעקרון העסקת ילד שטרם מלאו לו 15 שנים במשך שנת הלימודים. מותרת העסקת נערים רק מגיל 16 ואילך.
- בתקופה של חופשת לימודים החוק מתיר העסקת בני נוער מגיל 14 ואילך, בתנאי שמדובר בעבודות קלות שאין בהן כדי להזיק לבריאות הילד או להתפתחותו.
- לפי חוק עבודת נוער, אין להעסיק נער אלא אם נבדק על-ידי רופא המשפחה וזה אישר את העסקתו.
- שעות עבודה מותרות לילדים מתחת לגיל 16:
  - o לא יועבדו יותר מ-8 שעות ביום רגיל.
  - o לא יועבדו יותר מ-7 שעות ביום שלפני יום המנוחה השבועי וביום שלפני יום חג שבו אין הם עובדים.
  - o לא יועבדו יותר מ-40 שעות בשבוע.
- שעות עבודה מותרות צעירים בגילאי 16 - 18:
  - o לא יועבדו יותר מ-9 שעות ביום במקומות שבהם מותר לעבוד יותר מ-8 שעות ביום, ולא יותר מ-8 שעות ביום במקומות העבודה האחרים.
  - o לא יועבדו יותר מ-7 שעות ביום שלפני יום המנוחה השבועי וביום שלפני יום חג שבו אין הם עובדים.
  - o לא יועבדו יותר מ-40 שעות בשבוע.
- אין להעסיק נוער בשעות הלילה:

<sup>4</sup> פסקה זו לקוחה מתוך תיזה מחקרית: <http://www.minimum.org.il/static/files/uploads/u-1/11284543079.pdf> חוויותיהם של מתבגרים עם כניסתם הראשונית לשוק העבודה

- o בין השעות 20:00 עד 8:00 לנוער שטרם מלאו לו 16 שנה או טרם סיים כיתה י'
- o בין השעות 22:00 עד 6:00 לנוער שמלאו לו 16 שנה וסיים כיתה י'
- בתקופת חופשת לימודים ניתן להעסיק נער שמלאו לו 16 שנה עד שעה 24:00, בתנאי שהמעסיק ידאג להסעת הנער לביתו בסיום
- לאחר 6 שעות עבודה חובה לתת הפסקה של 45 דקות, מתוכן לפחות חצי שעה רצופה. ההפסקה ככלל היא על חשבון העובד, אלא אם כן שהות העובד במקום העבודה בזמן ההפסקה נדרשה על ידי המעסיק.
- משכורת - כל עובד זכאי לשכר בסיסי שאינו נמוך משכר המינימום הקבוע בחוק והמתעדכן מעת לעת. כל מעסיק, לרבות קבלן כח אדם, חייב לשלם לעובדו שכר שאינו נמוך משכר המינימום הקבוע בחוק, גם אם העובד מוכן להסתפק בשכר נמוך יותר. על המעסיק לתת לעובד תלוש שכר ולפרט בו את כל רכיבי השכר ששולם לעובד, וכן ניכויים שנוכו מהשכר.
- ניכויים- הוראות מיוחדות בנושא ניכויים מהשכר לגבי בני נוער עובדים:
  - o איסור ניכוי בשל היעדרות בשעות לימוד - אין לנכות משכרו של נער שנעדר מהעבודה לצורך לימודים בשיעורי ערב, במוסד להשתלמות נוער עובד שאושר על ידי שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. בנסיבות בהן הודיע המוסד למעסיק בכתב שהנער לא ביקר בשיעור מסויים, ניתן לנכות מהשכר את השכר בעד שעות ההיעדרות לצורך אותו שיעור ערב.
  - o דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות - מי שטרם מלאו לו 18 שנים פטור מתשלום דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות. לפיכך אין לנכות דמי ביטוח אלה משכרם של בני נוער עובדים. יחד עם זאת, המעסיק חייב בתשלום דמי ביטוח לאומי עבור בני נוער המועסקים על ידו, אף אם טרם מלאו להם 18 שנים. מידע נוסף בנושא זה באתר המוסד לביטוח לאומי.
  - o מס הכנסה - גם בני נוער עובדים חייבים בתשלום מס הכנסה משכרם. יחד עם זאת, בני נוער, עד גיל 18, זכאים לזיכוי ממס (נקודת זיכוי), בשל גילם. מידע נוסף בנושא זה, באתר רשות המסים.
  - o הפרשות לפנסיה - החובה לבטח כל עובד בביטוח פנסיוני, לא חלה לגבי בני נוער עובדים, אלא רק לגבי עובד שמלאו לו 21 ועל עובדת שמלאו לה 20. לפירוט נוסף בנושא פנסיה חובה, לחצו כאן.
- אסור להעסיק ילדים ובני נוער (עד גיל 18) בסוגי עבודה ובתהליכי ייצור עלולים לסכן את ההתפתחות הגופנית, הנפשית, או החינוכית של הילד או הנער, בשל טיב העיסוק, מיקומו, או מכל סיבה אחרת. לדוגמא [אתרי בנייה](#), עיבוד של חומרי נפץ, עבודה במקום שהאוויר בו דחוס, עבודה בחומרים מסוימים כגון: ממיסים אורגניים או חומרי הדברה. לפירוט סוגי העבודות ותהליכי הייצור שאסור להעסיק בהם ילדים ובני נוער [לחצו כאן](#).
- רישום שעות העבודה - חובה על מעסיק לערוך רישום מדויק של שעות העבודה. מומלץ כי בני הנוער יערכו רישום של הימים והשעות בהם הם עובדים, בנפרד, אצלם.
- תשלום נסיעות לעבודה - בנוסף למשכורת, ישולמו הוצאות הנסיעה מהמגורים אל מקום העבודה ובחזרה. לפי הסכם קיבוצי מעסיק מחויב לשלם רק את הסכום המינימלי הדרוש לבני הנוער בכדי להגיע לעבודה. על המעסיק להקפיד ולוודא כי לבני הנוער יש אמצעים לחזור לביתם.
- לא קיים דבר שנקרא "תקופת התלמדות" או "תקופת ניסיון" - כל תקופת העסקתו של הנער, מחייבת תשלום שכר בעד העבודה, לרבות תקופת "התלמדות" או תקופת "ניסיון". יש לשלם שכר עבור כל שעת עבודה החל מן השעה הראשונה.
- תשלום עבור ימי הכנה וישיבות עבודה. על כל שעה של "יום הכנה" או "השתלמות" או "ישיבת עבודה" צריך לשלם, לרבות השתלמויות לקראת קייטנות.
- קנסות ועונשים אין להטיל על בני הנוער העובדים. קנסות או עונשים, כל ניכוי מהשכר, בגין "קנסות" "נזקים" וכיוצא באלה אסור, כל עוד לא הותר על פי החוק.

- חוק הודעה לעובד. חובה למסור לכל נער ונערה הבאים לעבוד למשך 30 ימים לפחות טופס שמטרתו להבהיר לעובד את מסגרת העבודה ואת הזכויות והחובות שלו. מסירת הודעה לעובד תעשה תוך 7 ימים מיום תחילת העבודה.
  - המעסיק נדרש להחזיק במקום העבודה של הנער צילום תעודת זהות של הנער או של הוריו בצירוף אישור רפואי מרופא כללי, המהווה תנאי להעסקתו של הנער.
2. תהליך מימוש הזכות
- הזכות ניתנת באופן אוטומטי.
  - אם המעביד מפר את הזכות, ודורש מהנער לעבוד מעבר למכסת השעות היומית או השבועית המותרת, ניתן לנקוט את הצעדים הבאים:
  - הגשת תלונה אל יחידת האכיפה של חוקי העבודה.
  - הגשת תלונה לטלמסר של שירות התעסוקה בטלפון: 1-800-354-354.
  - פנייה אל הסתדרות הנוער העובד והלומד בטלמסר: 054-4001100 או 1121\* מכל מכשיר טלפון נייד.
  - מעסיק אשר העסיק נוער מעבר לשעות העבודה כאמור צפוי לקנס לפי התוספת השלישית לחוק להגברת האכיפה של דיני העבודה בשיעור של 17,640 ש"ח אם מדובר במעסיק יחיד שאינו עסק, ו-35,280 ש"ח על מעסיק אחר. במקרה של הפרה חוזרת (הפרה זהה בתוך שנתיים) יוכפל גובה הקנס.
3. ארגוני סיוע
- הסתדרות הנוער העובד והלומד - טופס פנייה מקוון
  - הקליניקות של הקריה האקדמית אונו- סיוע משפטי חינם: 1-700-707-907  
clinics@ono.ac.il
  - רשימת ארגונים המסייעים בתחום התעסוקה
4. חקיקה ונהלים
- חוק עבודת הנוער - סעיף 20
  - חוק להגברת האכיפה של דיני העבודה